

HARGLA KOOLI LASTEAIA ÕPPEKAVA

1. Üldinfo

1.1 Aadress

Koikküla, Taheva vald, 68015 Valga maakond

1.2 Kontakt

Telefon 7698572

E-mail koikkyla.lasteaed@mail.ee

1.3 Rühmade arv

Üks

1.4 Rühma liik

Liitühm 2–7 eluaastani

1.5 Lasteaia missioon

Koostöös lastevanematega loome lapse igakülgset arengut võimaldava ja iga lapse individuaalsust arvestava turvalise ja sõbraliku keskkonna, kust läheb kooli rõõmsameelne ja õpihimuline laps.

1.6 Lasteaia eripära

Hargla Kooli lasteaed on lasteaed-põhikooli osa. Lasteaia läheduses on vana mõisapark, aiamaad, viljapõllud, linnupesad, mets, soo, raba, maanteed ja erinevad veekogud. Kõik see võimaldab pakkuda kodulooõpet, huvitavaid vaatlusi ja õppekäike ning tutvustada ümbritsevat keskkonda.

Kuna lasteaed asub ajaloolisel Võrumaal, siis tegutseb lasteaias ka võru keele keelepasa. Oktoobri teisest nädalast kuni maikuuni toimub ühel päeval nädalas kogu õppetöö võru keeles. Eesmärk on harjutada lapsi kuulma, kuulama ja mõistma võru keelt.

Lasteaed asub maanteed vahetus läheduses, olles kolmest küljest piiratud teedega. Teistest küladest pärit lapsed tulevad lasteaeda ja sõidavad koju lasteaiatöötaja saatel liinibussiga. Sellest tulenevalt pööratakse lasteaias suurt tähelepanu liikluskasvatusele.

Hargla Kooli lasteaed on tervist edendav lasteaed. Lasteaias pestakse hambaid iga päev pärast hommikusööki ja harjatakse pärast lõunasööki ja pärast õhtuoodet, osaletakse nii puu- ja köögivilja kui ka koolipiima jm terviseedenduslikes kampaaniates.

Lasteaias viiakse läbi tervise teemaga seotud nädalaid ja üritusi (leivanädal, puu- ja juurviljanädal, südamenädal, tervisliku toidu nädal, matkad, spordipäevad jms).

Osaleme aktiivselt SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetatud projektides. See annab suurepärase võimaluse läbi huvitavate tegevuste tutvustada nii lähiümbruse loodust ja loodusnähtusi kui ka kaugemal asuvat keskkonda.

2. Õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ja põhimõtted

2.1 Üldeesmärk

Õppe- ja kasvatustöö üldeesmärk on kodu ja lasteaia koostöös lapse mitmekülgne ja järjepidev arendamine. Üldeesmärgist tulenevalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine, algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja eakohased oskused.

2.2 Eesmärgid

- 1) lapsele on tagatud positiivse õppimise kogemused;
- 2) loodud on toetav õpikeskkond;
- 3) loodud on turvaline õpikeskkond;
- 4) last on toetatud kasvamaks ennast usaldavaks, valikuid tegevaks ja vastutustundeliseks;
- 5) lapsele on tagatud eakohaste teadmiste, oskuste ja vilumuste andmine;
- 6) lapses on tekitatud huvi erinevate valdkondade vastu;
- 7) last on toetatud tulemaks toime eakohaste igapäevatoimingutega ja eneseteenindamisega;
- 8) toimiv koostöö lastevanematega lapse haridustee toetamisel.

2.3 Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

- 1) lapse individuaalsuse, huvide ja arengupotentsiaaliga arvestamine;
- 2) lapse tervise hoidmine ja edendamine;
- 3) lapse liikumisvajaduse rahuldamine;
- 4) lapse loovuse toetamine;
- 5) õpetamine läbi mängu;
- 6) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- 7) lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- 8) lapsele turvatunde ja eduelamuste tagamine;
- 9) üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- 10) kodudega koostöö tegemine;
- 11) eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine;
- 12) teiste kultuuride eripära arvestamine;
- 13) lapsele oskuse ja võimaluse andmine oma tegevusi kavandada ja valikuid teha.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

3.1 Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse sisu

Õppe- ja kasvatustegevus hõlmab järgmisi valdkondi:

1) mina ja keskkond

Sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad ja kumbed, teised rahvused Eestis, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toit, ohuallikad ning ohutu käitumine.

Tehiskeskkond: ehitised, kodumasinad, jäätmed, ühissõidukid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus.

Looduskeskkond: kodukoha loodus, loodusvaatlused, muutused looduses, elus- ja eluta loodus, elukeskkond ja selle mõju tervisele, inimese mõju loodusele.

2) keel ja kõne

Fonoloogiline teadlikkus: keele häälikulisest struktuurist arusaamine ja sõnade häälikulise koosseisu analüüsimine, mis on ühtlasi vundamendiks hilisemale õige kirja õppimisele.

Morfoloogiline teadlikkus: tegelemine sõnadega, sõnade eristamine lauses, sõnade silbitamine, sõnapiiri tajumine ning sõnade tähenduse teadmine.

Süntaktiline teadlikkus: keele seaduspärasuste ja lauseehituse tajumine ning kasutamine igapäevastes keelekasutusolukordades.

Pragmaatiline teadlikkus: keele kasutamise oskus, tajumine, millal, kellega, kus ja kuidas rääkida.

Grammatika: grammatilised vormid, tüve- ja lõpuvariandid, ladus lausemoodustus.

Sõnavara: olemasolevate sõnade tähenduse täpsustus, sõnade moodustamine, uute sõnade tähenduse omandamine.

Hääldamine: häälduse lähendamine täiskasvanu omale, pikemate, 3-4 silbiliste ja häälikuühendiga sõnade hääldamine, häälduslihaste jõu ja liigutuste täpne arendamine keele- ja huultemängudega.

Ettevalmistus lugema ja kirjutama õpetamiseks: huvi tekitamine raamatute vastu, kuulamine, sobiva pildi leidmine, raamatu vaatamine/lugemine, liisu- ja vigursalmide kuulamine ning järelekordamine, optilis-ruumilise taju arendamine tegevustega (pusled, mustrite ladumised, näidise järgi konstrueerimine), erinevatele siltidele ja nimedele osutamine, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamine, lugemine ja kirjutamine.

Suhtlemine: viisakusväljendite õige kasutamine, suhtluspartneri vanuse ja suhtlusolukorra arvestamine, rollimängud, jutustamine.

3) matemaatika

Arvud: arv kui loendamise tulemus, arvurida, numbrite kirjutamine, arvude võrdlemine, võrratus, võrdus, märgid „+“, „-“, „<“, „>“ ja „=“ ning nende kasutamine, paaris- ja paartud arvud, liitmine ja lahutamine.

Rühmitamine: ühe-kahe tunnuse alusel esemete/hulkade võrdlemine.

Järjestamine: suuruse ja asenditunnuse põhjal.

Suurused:

Pikkusühikud – sentimeeter ja meeter, mõõtmine joonlauaga, kindla pikkusega sirglõigu joonestamine.

Massiühikud – kilogramm, gramm.

Mahuühik – liiter.

Rahaühik – euro ja sent ning euro koosseis müntidest.

Ajaühikud – kellaaja määramine.

Tekstülesannete koostamine, analüüsimine ja lahendamine.

Geomeetriselised kujundid: ruumiliste ja tasapinnaliste kujundite tundmine ning kirjeldamine (kuup, ruut, kera, ring, risttahukas, ristkülik, püramiid, kolmnurk, nelinurk, viisnurk, kuusnurk), kujundite osad (tahud, servad, tipud, küljed, nurgad), nende leidmine ja nimetamine.

Punkt, sirgjoon (sirge), kõverjoon, sirglõik.

4) kunst

Joonistamine – lihtsaim võimalus tõlgendada ümbritsevat kunstiliselt. Joonistatakse värvipliatsite, tahvli- ja õuekriitidega, viltpliatsitega, hariliku pliatsiga, rasvakriitidega ja muude vahenditega paberile ja asfaldile.

Maalimine – värvidega pildi loomine. Koolieelses eas kasutatakse enamasti guaššvärve, ent ka akvarelle. Maalides väljendab laps end värvidega ümbritsevat, emotsioone ja fantaasiaid kujutades.

Meisterdamine – laps tutvub erinevate materjalidega ja nende kasutamise võimalustega. See on mäng, millegi katsetamine, loomine, matkimine. Lihtsaid skulptuure loovad lapsed looduslikest ja jääkmaterjalidest ning erinevaid materjale liites.

Voolimine – koolieelses eas peaks töö kulgema ruumiliste esemete loomiselt tasapinnalistele. Voolides annavad lapsed kuju edasi vaadeldavana kahest või kolmest küljest. Modelleerimise ehk voolimise puhul tuleks eelistada savi, mesilasvaha või omavalmistatud voolimissegusid: soolatainast, paberimassi, saepurumassi jmt. Laps voolib mõlema käega. Nii areneb lapse mõlema käe koostöök vajalik koordinatsioon.

5) liikumine

Põhiliikumised – ronimine, roomamine, kõndimine, jooks.

Liikumismängud – kõnni- ja jooksumängud, reeglitega, matkivad, iseseisva liikumisega, võistlusmängud, spordivahenditega mängud.

Võimlemine – rivistused (kolonn, viirg, ring), asendid, liikumised, vahendi ja vahendita, võimlemisharjutused, painduvust, jõudu ja kiirust arendavad harjutused, tasakaalu ja koordinatsiooni nõudvad harjutused, orienteerumine.

Kelgutamine, suusatamine – istumine kelgul ja mäest alla sõites tasakaalu hoidmine, kelgu vedamine, suuskadel liikumine, libisemine, nõlvakust alla sõitmine, suusavarustuse käsitlemine.

Ujumine – abivahendite kasutamine, veemängud, vette hingamine, abivahendiga ujumine, hügieen ning ohutusreeglid.

Tants ja rütmika – liikudes rütmipillide kasutamine, liikumine muusika järgi (kõnd, jooks, hüplemine), tempo muutmine liikumisel, tantsusammude kasutamine üksi ja rühmas tantsides, vahendite (lint, rätik, rõngad) kasutamine liikumisel, rütmi löömine plaksudega.

6) muusika

Laulmine – laululine tegevus, mille kaudu saab laps väljendada ja avada oma sisemaailma.

Muusika kuulamine – aitab kujundada laste kõlbelis-kultuurilisi oskusi ning pakkuda esteetilisi elamusi, koondada tähelepanu ja kuulamisoskust (kuulata muusikapala lõpuni), jätta meelde ja ära tunda kuulatud pala, määrata pala karakter ning kujundada muusika iseloomustamiseks vajalik sõnavara.

Muusikalis-rütmiline liikumine – aitab mõista muusika sisu, äratada huvi ja armastust muusika vastu, arenevad muusikalised võimed (rütmitaju, meetriumitunnetus, tähelepanuvõime), koordinatsioon, emotsionaalsus, motoorika jm.

Pillimäng – annab tõuke loovaks ja aktiivseks musitseerimiseks, juhivad lapse tähelepanu muusika peamistele väljendusvahenditele: pulsile, meetriumile, rütmile, helikõrgustele. Arendab kuulamisoskust, tämbri- ja dünaamilist kuulmist, ansambli- ja peenmotoorikat, koordinatsiooni- ja kontsentreerimisvõimet. Arendab suhtlemisoskust, oskust teisi kuulata, koostöövalmidust ning oskust hinnata teiste saavutusi.

3.2 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

3.2.1 Kaheaastase lapse eeldatavad tulemused

Kaheaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas keel ja kõne

- 1) suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal;
- 2) eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut;
- 3) kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega;

- 4) vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, hääliitsuse või ühe–kahe silbilise ütlusega;
- 5) kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata ühe–kahe silbilisi lauseid (nt Miku õue, õige on–Miku tahab õue)
- 6) kasutab mõne sõna puhul üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna kolmas pööre);
- 7) kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult kahes–kolmes vormis;
- 8) väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siia), omadus (auto katki), subjekti-objekti suhe (issi anna pall);
- 9) kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis;
- 10) kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu ,õige on- kiisu, opa ,õige on–võta sülle), ase- ja mäarsõnu (nt siia, seal, nii);
- 11) mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras;
- 12) hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna;
- 13) hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid;
- 14) vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamise ja pildile või üksiku sõna ütlemise ja pildi kohta.

Kaheaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas muusika

- 1) kuulab ja jälgib õpetaja laulu;
- 2) sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine);
- 3) tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast;
- 4) mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldu muusikale kehapiiril (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).

Kaheaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas liikumine

- 1) sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult;
- 2) liigub õpetaja juhendamisel ohutult;
- 3) ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste;
- 4) kõnnib piiratud pinnal;
- 5) säilitab kõndides ja joostes sihi;
- 6) hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda;
- 7) mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge;
- 8) sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi;
- 9) jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel;
- 10) istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest alla laskudes;
- 11) kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil;
- 12) sobitab juhendaja abil liikumist muusika abil;
- 13) mängib vabamängus iseseisvalt.

3.2.2 Kolmeaastase lapse eeldatavad tulemused

Kolmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas mina ja keskkond:

- 1) ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime;
- 2) vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk;
- 3) ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel;
- 4) nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend;
- 5) teab oma õdede ja vendade nimesid;
- 6) vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta;
- 7) oskab nimetada oma rühma nime;
- 8) suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik, hambahari, hambapasta);
- 9) nimetab rühmas leiduvaid esemeid;

- 10) ütlen küsimise peale rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabide nimed;
- 11) nimetab pereliikmete koduseid nimetusi;
- 12) matkib lihtsamaid töövõtteid;
- 13) asetab töövahendid kokkulepitud kohta;
- 14) osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm);
- 15) leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid;
- 16) räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse);
- 17) nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi;
- 18) teab mõistete *hea* ja *paha* tähendust;
- 19) meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab;
- 20) küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid;
- 21) oskab haiget saanud sõpra lohutada;
- 22) tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused;
- 23) oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm);
- 24) oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, tramm, troll);
- 25) leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber);
- 26) teab hammaste hooldamise vahendeid;
- 27) harjab hambaid täiskasvanu abiga;
- 28) nimetab toiduaineid;
- 29) osutab küsimise korral peale, kätele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele;
- 30) nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid);
- 31) tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest;
- 32) oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud;
- 33) oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi;
- 34) oskab küsimise peale nimetada tuttavat lindu;
- 35) teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimese juures (kodus);
- 36) oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane);
- 37) eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi;
- 38) oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli;
- 39) oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge);
- 40) oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm, suvel saab ujuda, on soe);
- 41) oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, paistab päike);
- 42) mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks;
- 43) teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta;
- 44) teab, et taimed ja loomad vajavad vett ja toitu;
- 45) teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline);
- 46) teab mõisteid *sõidutee* ja *kõnnitee*;
- 47) teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda);
- 48) teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid;
- 49) teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver);
- 50) teab helkuri vajalikkust.

Kolmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas keel ja kõne:

- 1) osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga;
- 2) kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm);
- 3) kommenteerib enda ja/või kaalase tegevust ühe-kahe lausega;
- 4) mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;
- 5) loeb peast või kordab järele ühe-kahe realist luuletust;

- 6) mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis kolme–viie sõnalisi lihtlauseid;
- 7) kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme;
- 8) kasutab kõnes õigesti käskivat kõneviisi (nt joonista, istu);
- 9) kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad);
- 10) kasutab kõnes õigesti tegusõna *ma- ja da-*tegvusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida);
- 11) kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi;
- 12) kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud;
- 13) kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu;
- 14) kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided);
- 15) kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks;
- 16) kasutab oma kõnes ühe-kahe silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;
- 17) hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r,s,k,õ,ü);
- 18) vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatut: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte;
- 19) kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste;
- 20) eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu (nt tass–kass , pall–sall , tuba tupp), osutades pildile või objektile.

Kolmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas matemaatika:

- 1) rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks;
- 2) leiab erinevate esemete hulgast *palju* ja *üks*;
- 3) loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele *mitu on?*;
- 4) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur–väike);
- 5) leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel;
- 6) kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu;
- 7) vestleb *ööle* ja *päevale* iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus;
- 8) orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub *ülal/all, kõrval, ees/taga*.

Kolmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas kunst:

- 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- 2) leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid;
- 3) leiab juhendamisel ümbritsevas sinise, kollase, punase ja roheline värvi;
- 4) kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepott, paber, taskurätt, pall, papptaldrik, plastiliinist plaat, kruvi jne);
- 5) õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale;
- 6) teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid;
- 7) tekitab iseseisvalt jämedate joonistumaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni) püsides paberi piirides;
- 8) tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu;
- 9) trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega;
- 10) vajutab jäljendeid kattes templi iseseisvalt värviga;
- 11) kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke;
- 12) katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid;
- 13) vaatleb pilte, näidistõid ja raamatuillustatsioone ning vastab küsimustele;
- 14) näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.

Kolmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas liikumine:

- 1) valib õpetaja korraldusel teiste riiete seast välja võimlemisriided;
- 2) arvestab rühmakaaslasi aktiivses tegevuses;
- 3) sooritab põhiliikumisi;
- 4) säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal;
- 5) mängib matkiva sisuga ühe-kahe reeglina kõnni- ja jooksumänge;

- 6) mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu;
- 7) sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega;
- 8) teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega;
- 9) teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi;
- 10) veab tühja kelku;
- 11) sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla;
- 12) liigub suuskadel otsesuunas;
- 13) kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi;
- 14) sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos;
- 15) matkab õpetajaga või vanematega looduses;
- 16) teeb kaasa kuni 500 meetri pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.

Kolmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas muusika:

- 1) huvitub laululistest tegevustest, püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike);
- 2) osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa);
- 3) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilise);
- 4) reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt);
- 5) mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapiiril, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.

Kolmanda eluaasta lõpuks omandatud tunnetus- ja õpioskused:

- 1) leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga (täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu);
- 2) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
- 3) keskendub tegevusele lühikeseks ajaks (tema tähelepanu ei ole veel püsiv);
- 4) tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
- 5) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mäluhilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;
- 6) mängib mõnda aega koos teiste lastega ja järgib lihtsamaid reegleid;
- 7) on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
- 8) osaleb dialoogis;
- 9) jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;
- 10) mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;
- 11) rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
- 12) tal on ettekujutus arvamõistest ja värvuste nimetustest;
- 13) leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;
- 14) tema ettekujutus oma teadmistest on ebarealistlik;
- 15) omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu, vajab oma tegevusele tagasisidet.

Kolmanda eluaasta omandatud sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- 1) saab aru, et inimestel võivad olla omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
- 2) tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- 3) väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
- 4) võib karta tundmatuid ja uusi asju;
- 5) tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- 6) tema enesekindlus on kõikuv, enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;

- 7) osaleb täiskasvanuga ühistegevuses, pigem jälgib teisi lapsi, tegutseb nendega kõrvuti;
- 8) jagab mõnikord asju ka teistega, valdavalt on siiski omandihoidja;
- 9) loob sõbrasuhteid nendega, kellega on tihti koos, tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt;
- 10) algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel, tajub, mida teised teevad ja mis on neile uus;
- 11) täidab igapäevaelu rutiini;
- 12) järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

3.2.3 Neljaaastase lapse eeldatavad tulemused

Neljaaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas keel ja kõne:

- 1) algatab ise aktiivselt suhtlust;
- 2) suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses;
- 3) küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta;
- 4) kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) kahe-kolme lausungiga;
- 5) räägib kahe-kolme lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest;
- 6) jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi;
- 7) kasutab kõnes lihtsamaid eri tüüpi liitlauseid, sh koondlauseid;
- 8) kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad *ja, aga*);
- 9) kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid);
- 10) mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liignimetusi (nt kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud);
- 11) kasutab kõnes objektide detailseid nimetusi (käpad, saba, rool);
- 12) kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttumüts, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja);
- 13) kasutab oma kõnes tuttavaid kahe-kolme silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;
- 14) hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt,lt,mp jne)
- 15) tunneb täiskasvanu häälimise rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära üksikuid tähti;
- 16) matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliitsiga.

Neljaaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas matemaatika:

- 1) otsustab, kas nimetatud ese kuulub/ei kuulu moodustatud hulka;
- 2) paaride moodustamisega (üks ühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades *sama palju, ühepalju* ehk *võrdselt*;
- 3) loendab viie piires ja tunneb arvude rida viieni;
- 4) võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem–väiksem), pikkuse (pikem–lühem) ja laiuse (laiem–kitsam) järgi ning kasutab mõisteid;
- 5) eristab kolmnurka ja leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt;
- 6) leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm);
- 7) eristab hommikut, õhtut (kirjeldab tegevusi);
- 8) määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: *ülal/all, ees/taga, minu ees/minu taga jne*).

Neljaaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas liikumine:

- 1) sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi;
- 2) järgib meeldetuletamise korral hügieeninõudeid;
- 3) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;
- 4) teeb koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi;
- 5) mängib kahe kuni nelja reeglita liikumismänge;

- 6) pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel;
- 7) sooritab juhendamisel kuni neljast hargtusest koosnevat kombinatsiooni;
- 8) hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus;
- 9) kasutab suuskadel liikudes käte abi ja keppide tuge;
- 10) kasutab sihipäraselt abivahendeid (rõngast, kätiseid, nn nuudlit);
- 11) sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi;
- 12) plaksutab ja liigub vastavalt rütmile;
- 13) algatab iseseisvalt mängu;
- 14) tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.

Neljaaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas muusika:

- 1) laulab rühmaga samas tempos;
- 2) laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule;
- 3) väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega);
- 4) tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetõstekõnd ja -jooks, liikumine hanereas ja ringis);
- 5) osaleb laulumängudes;
- 6) kuulab laulu ja muusikapala;
- 7) väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumistega;
- 8) tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule;
- 9) mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks;
- 10) eristab kuulates rütmipille tämbri järgi.

Neljanda eluaasta lõpuks omandatud tunnetus- ja õpioskused:

- 1) oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamisetä, kuid autoriteetide toel;
- 2) plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
- 3) hangib tänu keeleoskusele uut teavet, tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on;
- 4) saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;
- 5) järgib lihtsaid reegleid;
- 6) osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega, konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;
- 7) liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi, keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;
- 8) saab aru lihtsamatest arvamõistetest, huvitub tähtedest;
- 9) omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

Neljanda eluaasta lõpuks omandatud sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- 1) väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;
- 2) tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest ettekujutus;
- 3) saab hakkama eneseteenindusega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused;
- 4) teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
- 5) seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid;
- 6) väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
- 7) püüab vahel teisi abistada ja lohutada, tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;
- 8) osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast

rühmale;

- 9) arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;
- 10) saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses, püüab täita kodukorra reegleid;
- 11) saab aru kui taunitavast käitumisest;
- 12) huvitub võistlusemängudest ning tahab olla edukas.

3.2.4 Viieaastase lapse eeldatavad tulemused

Viieaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas mina ja keskkond:

- 1) oskab öelda oma nime, vanust ja sugu;
- 2) kirjeldab oma perekonda (pereliikmed, onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed);
- 3) kirjeldab oma kodu (eramu, korter, talumaja);
- 4) nimetab kodu asukohta: linnas (tänav, linn), maal (talukoht, küla nimi);
- 5) kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas;
- 6) nimetab oma lasteaia nime;
- 7) oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu;
- 8) teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi;
- 9) teab *oma*, *võõra* ja *ühise* tähendust;
- 10) oskab nimetada vanemate ameteid;
- 11) kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas;
- 12) loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid;
- 13) põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust;
- 14) teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid;
- 15) oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp;
- 16) oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas;
- 17) kirjeldab tähtpäevi peres;
- 18) oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi;
- 19) teab mõistete *õige* ja *vale* tähendust;
- 20) teab üldtuntud viisakusreegleid;
- 21) tunneb ja järgib lauakombeid;
- 22) nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi;
- 23) oskab sõpra lohutada ja abistada;
- 24) oskab andeks anda ja leppida;
- 25) märkab kaaslast ja oskab teistega arvestada;
- 26) oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm);
- 27) oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine – valge kepp, vaegkuulmine – kuuldeaparaat);
- 28) kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus;
- 29) oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet;
- 30) oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid;
- 31) kirjeldab kodumasinaid ja -elektronikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte;
- 32) kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet;
- 33) kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sortitakse;
- 34) nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted);
- 35) peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel;
- 36) nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine);
- 37) nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa;
- 38) oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust;

- 39) nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised);
- 40) nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (kiivrata jalgrattasõit, talvel jääle minek, mängimine ohtlikes kohtades nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelevalveta);
- 41) selgitab, et õnnetuse korral tulen pöörduda täiskasvanu poole;
- 42) selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna;
- 43) oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu;
- 44) oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas;
- 45) oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad;
- 46) teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa;
- 47) oskab nimetada ja kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju, eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega);
- 48) oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada;
- 49) nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid;
- 50) teab õhu vajalikkust ja kasutamist;
- 51) mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi);
- 52) mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule);
- 53) teab, et inimene saab talvel loomi aidata;
- 54) mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi;
- 55) oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm;
- 56) teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku;
- 57) oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele;
- 58) teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust;
- 59) teab, kuidas sõiduteed ületada;
- 60) oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käekõrval);
- 61) teab liiklusmärkide tähendust;
- 62) teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust;
- 63) oskab ühistranspordis käituda (sõidupilet);
- 64) teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõiduks;
- 65) oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes;
- 66) oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.

Viieaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas keel ja kõne:

- 1) algatab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (miks ta nii tegi? kuidas teha?);
- 2) kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust;
- 3) kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid;
- 4) kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust;
- 5) annab kuuldu teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega;
- 6) jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest kolme kuni viie lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval);
- 7) loeb peast kuni neljarealisi liisusalme/luuletusi;
- 8) mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega;
- 9) kasutab lihtsamaid põimlauseid;
- 10) kasutab kõned *nud-* ja *tud-*kesksõnu (söödud-söönud);
- 11) kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem);
- 12) kasutab tingivat kõneviisi (mängisin-mängiksin);
- 13) ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele);
- 14) kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme (ilusatel lilledel);
- 15) kasutab kõnes mõningaid vastassõnu (nt lühike-pikk, must-puhas);
- 16) kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt

arg, kaval, igav);

- 17) kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu – hommik, õhtu, päev, öö;
- 18) moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja – tikumaja, nuga õuna koorimiseks – õunanuga);
- 19) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 20) hääldab õigesti kolme-nelja silbilisi tuttava tähendusega sõnu;
- 21) hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid ühe-kahe silbilistes sõnades;
- 22) hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan);
- 23) tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites);
- 24) kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul);
- 25) kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).

Viieaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas matemaatika:

- 1) rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud);
- 2) võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on *rohkem kui/vähem kui*;
- 3) tutvub arvudega 1-10;
- 4) järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem-madalam);
- 5) järjestab kolme eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- 6) näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning risküliliku sarnasusi ja erinevusi ning leiab ümbritsevast sarnaseid kujundeid;
- 7) teab ööpäeva osi: hommik, päev, õhtu, öö, kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile, täna, homme;
- 8) määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan Alo taga, olen tahvli ees);
- 9) määrab vasakut ja paremat poolt.

Viieaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas kunst:

- 1) kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks;
- 2) jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest kui ka oma fantaasiatest;
- 3) kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt;
- 4) valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid;
- 5) võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat;
- 6) koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääri kaunistamiseks (tass, taskurätik jne);
- 7) kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega;
- 8) valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šabloon või templi abil selle omavalitult kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne);
- 9) õõnestab ümarvorme vajutades pöidlaga süvendit;
- 10) muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades;
- 11) nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud eseme;
- 12) ühendab voolitud detaile omavahel;
- 13) jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks;
- 14) joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust;
- 15) kasutab joonistusvahendeid liigse surveta;
- 16) võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu;
- 17) teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutusega ja -tõmmetega;
- 18) ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt;
- 19) rebib ja lõikab paberist ribad ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest;

- 20) lükib paelale, traadile vms auguga esemeid;
- 21) valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö;
- 22) vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust;
- 23) jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud ning nimetab materjale, mis ta on oma töös kasutanud;
- 24) suhtub heasoovlikult kaaslaste töödese.

Viieaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas liikumine:

- 1) nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi;
- 2) teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas;
- 3) õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise;
- 4) kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängides;
- 5) sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi;
- 6) teeb harjutusi väikevahenditega;
- 7) mängib kollektiivseid võistlusmänge;
- 8) osaleb jõukohastes teatevõistlustes;
- 9) tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu;
- 10) teeb vahenditega (palliga, hübitsaga) harjutusi eakohaselt ja tehniliselt õigesti;
- 11) valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehases;
- 12) sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi;
- 13) veab üksi, kahekesi ja kolmekesi kelgul kaaslast;
- 14) kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid);
- 15) suusatades kasutab libisemist;
- 16) mängib veemänge ega karda vett;
- 17) jälgib basseini kasutamise hügieenireegleid ning õpetaja juhendamisel ohutusreegleid;
- 18) jäljendab liikumisega erinevaid rütme;
- 19) liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele;
- 20) liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt;
- 21) kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt;
- 22) sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.

Viieaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas muusika:

- 1) laulab väljahingamisel loomuliku häälega;
- 2) esitab laule rühmaga samas tempos;
- 3) laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule;
- 4) muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris);
- 5) esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente;
- 6) kuulab laulu ja muusikapala huviga;
- 7) väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat kui sõnu), hakkab kaasa laulma;
- 8) mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille;
- 9) mängib rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele;
- 10) ansambelmängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega;
- 11) mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.

Viienda eluaasta lõpuks omandatud tunnetus- ja õpioskused:

- 1) tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;

- 2) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides kasutama sisekõnet;
- 3) tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
- 4) tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
- 5) konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
- 6) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
- 7) räägib esemetest, mida pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib;
- 8) keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- 9) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- 10) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;
- 11) tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- 12) omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
- 13) kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid).

Viienda eluaasta lõpuks omandatud sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- 1) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
- 2) väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
- 3) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses;
- 4) suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- 5) on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- 6) imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
- 7) eelistab sootüübilisi mängu;
- 8) naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust, teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;
- 9) aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt, kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;
- 10) oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

3.2.5 Kuueaastase lapse eeldatavad tulemused:

Kuueaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas keel ja kõne:

- 1) räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt kus ja kellega ta elab?);
- 2) kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist;
- 3) püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega;
- 4) annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil;
- 5) jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega;
- 6) jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis ja;
- 7) suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid;
- 8) kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini);
- 9) märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt mõmmi lugeb p.o loeb) ning osutab neile;
- 10) kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti);
- 11) kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid mäarsõnu eile, täna, homme;
- 12) kasutab kõnes õigesti mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab);
- 13) mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline);
- 14) kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb-veeretab, sõidab-sõidutab);
- 15) nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt kahte sõna (nt lilled: tulp, roos);
- 16) kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu;

- 17) häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) ühe-kahe silbilisi sulghäälikuta ja sulghäälikuühendita sõnu;
- 18) määrab hääliku asukohta (lauses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas;
- 19) loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).

Kuueaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas matemaatika:

- 1) loendab 12 piires, teab arvude rida 12-ni;
- 2) oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu;
- 3) tunneb numbrimärke;
- 4) võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui);
- 5) paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab;
- 6) võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab;
- 7) järjestab kuni viis eset suurustunnuse järgi;
- 8) leiab vaadeldavast objektist silma järgi *suurema, väiksema, sama suure* ning kontrollib objekte kõrvutades;
- 9) hindab silma järgi kaugust;
- 10) mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga;
- 11) järjestab raskuse ja paksuse järgi;
- 12) koostab mustreid, laob kujunditest pilte;
- 13) rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi;
- 14) kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi;
- 15) eristab mõisteid *aeglaselt, varsti, hiljem, kohe*;
- 16) määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul paremal;
- 17) orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.

Kuueaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas liikumine:

- 1) osaleb lasteaia spordipäeval;
- 2) talub võistlusmängudes kaotust;
- 3) teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires;
- 4) mõistab hügieeninõuete olulisust;
- 5) õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda täiskasvanu appi;
- 6) käsitseb aktiivses tegevuses väikevahendeid;
- 7) ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid;
- 8) käsitseb loovmängudes mängu- ja spordivahendeid;
- 9) valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu;
- 10) säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu;
- 11) suusatab vahelduva libiseva sammuga;
- 12) käsitseb õpetaja abiga suusavarustust;
- 13) kasutab ujumisoskuse harjutamiseks abivahendeid;
- 14) kohandab oma liigutusi ettenähtud rütmiga;
- 15) kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides;
- 16) suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga, suusatada ning liikuda rulluisudel.

Kuueaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas muusika:

- 1) laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist;
- 2) laulab peast õpitud rahva- ja lastealule ning esitab neid rühmas;
- 3) liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu ja eesgaloppi;
- 4) kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi);
- 5) tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants);
- 6) väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi;
- 7) mängib rütmipillidel (nt puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid

ostinato kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi-, või meloodialõiku;

8) mängib pilliansamblis.

Kuuenda eluaasta lõpuks omandatud tunnetus- ja õpioskused:

- 1) plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
- 2) suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20–30 minutiks;
- 3) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
- 4) kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
- 5) järgib ühistevestustes reegleid ja suudab neid selgitada;
- 6) kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
- 7) osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
- 8) saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest;
- 9) kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras;
- 10) kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.

Kuuenda eluaasta lõpuks omandatud sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- 1) tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
- 2) seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia;
- 3) on oma tegevustes orienteeritud tunnistusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- 4) eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted;
- 5) suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
- 6) järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab reegleid teistele selgitada;
- 7) järgib sotsiaalset rutiini.

3.2.6 Seitsmeaastase lapse eeldatavad tulemused

Seitsmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas mina ja keskkond:

- 1) oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid;
- 2) teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust;
- 3) mõistab töö ja vastutuse tähtsust;
- 4) soovib osaleda jõukohastes kodutöodes;
- 5) nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi);
- 6) teab koduvalla, -linna sümboleid;
- 7) oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta;
- 8) teab Eesti Vabariigi presidendi nime;
- 9) oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone;
- 10) suhtleb teistest rahvustest lastega;
- 11) teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa);
- 12) teab eesti rahva traditsioone ja kombeid;
- 13) teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jne);
- 14) oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jms);
- 15) oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha);
- 16) teab mõistete *ausus* ja *autus* tähendust ning oskab vastavalt käituda;
- 17) oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm);
- 18) mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest;
- 19) oskab luua ja hoida sõprussuhtet, teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning olla sõber;
- 20) kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides;

- 21) oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid;
- 22) oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt);
- 23) oskab arvestada oma arvamusest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi;
- 24) teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid;
- 25) pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires;
- 26) oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet;
- 27) oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm);
- 28) oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm);
- 29) teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm);
- 30) oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm);
- 31) teab, miks on vaja prügi sorteerida (paber, plast, patareid);
- 32) oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi;
- 33) mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine);
- 34) kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine;
- 35) kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta);
- 36) teab, mis on haigus;
- 37) teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne suitsetamine, alkoholi tarvitamine, vägivald);
- 38) selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud);
- 39) järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus;
- 40) oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve;
- 41) selgitab, mis on südame ja kopsude olulisim ülesanne ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida;
- 42) teab tüdruku ja poisi erinevusi;
- 43) teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud);
- 44) teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades;
- 45) nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada;
- 46) teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane);
- 47) selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas;
- 48) oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid;
- 49) oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel;
- 50) nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja -viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust;
- 51) teab loomade käitumise erinevusi erinevatel aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine);
- 52) oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku;
- 53) oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm);
- 54) kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 55) seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada;
- 56) oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne);
- 57) oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse);
- 58) selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega;

- 59) suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 60) kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele;
- 61) teab, kuidas loomi talvel aidata ja oskab seda teha;
- 62) teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata;
- 63) teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi);
- 64) soovib osaleda looduse korrastamises;
- 65) selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele;
- 66) oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda;
- 67) teab, kuidas ületada ristmikku;
- 68) teab liiklemise erinevusi linnas ja maal;
- 69) oskab kasutada hädaabinumbrit 112;
- 70) teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes;
- 71) teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad);
- 72) teab, kuhu kinnitada helkurribad.

Seitsmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas keel ja kõne:

- 1) kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest,
- 2) valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht);
- 3) mõistab kaudseid ütlusi (nt ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: *pane aken kinni!* Kaudne ütlus: *Mul on jahe.*);
- 4) jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid;
- 5) tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info;
- 6) räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi);
- 7) laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust);
- 8) jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti;
- 9) kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt kääne olev:arstina);
- 10) kasutab kõnes käändevorme õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid);
- 11) kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni);
- 11) kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (...), tingimust (kui..., siis), eesmärki (...), et...);
- 12) selgitab kuuldud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid;
- 13) kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu *mõtlen, arvan, julge, lahke*);
- 14) kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu;
- 15) liidab ja tuletab sõnu analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides;
- 16) kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt *vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast*);
- 17) mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad);
- 18) kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu;
- 19) hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt Fanta, šokolaad);
- 20) nimetab ja kirjutab enamikke tähti;

- 21) veerib kokku ühe-kahe silbilisi sõnu, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita ja eksib sageli);
- 22) häälib õigesti ka ühe-kahe silbilisi sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu;
- 23) kirjutades märgib õigesti ühe-kahe silbiliste häälikuühenditeta sõnade struktuuri (nt lähen kooli);
- 24) eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut;
- 25) jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid;
- 26) muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll–kool ; linna (III v); tibu–tippu);
- 27) tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

Seitsmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas matemaatika:

- 1) mõtestab arvude rida 12-ni;
- 2) liidab ja lahutab viie piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =);
- 3) oskab koostada matemaatilisi jutukehi kahe etteantud hulga järgi;
- 4) teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte (cm, m ja km), massimõõtu (kg) ning mahumõõtu (liiter), rahaühikuid (euro ja sent) ning kasutab neid mängutegevustes;
- 5) mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahenditega;
- 6) eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk);
- 7) teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva;
- 8) määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava;
- 9) kasutab kõnes õigesti sõnu *enne, praegu, hiljem, varem, noorem, vanem*);
- 10) orienteerub tasapinnal (paberil).

Seitsmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas kunst:

- 1) kasutab soovi korral koos nende olemusest lähtuvalt erinevaid joonistusvahendeid;
- 2) värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid varieerides käe liikumise suunda;
- 3) sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni;
- 4) segab värve uute toonide saamiseks;
- 5) kasutab töös eri jämedusega pintsleid;
- 6) väldib värvide määrdumist;
- 7) pintslit kasutab töös erinevalt (pintslit otsa ja külge);
- 8) kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne;
- 9) valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtmed;
- 10) valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides;
- 11) märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldab detaile ja värve ning tajub meeleolusid;
- 12) fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast;
- 13) kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

Seitsmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas liikumine:

- 1) nimetab spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase;
- 2) keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele;
- 3) liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid);
- 4) peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust;
- 5) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised;
- 6) säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu;
- 7) kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
- 8) võistleb kombineeritud teatevõistluses (nt takistusriba läbimine);

- 9) mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne);
- 10) organiseerib ise liikumismänge;
- 11) kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- 12) valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval;
- 13) orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene;
- 14) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi;
- 15) osaleb kelguvõistlusel;
- 16) sõidab nõlvakust alla põhiasendis;
- 17) suusatab koordineeritud liikumisega;
- 18) käsitseb suusavarustust iseseisvalt;
- 19) ujub abivahendiga;
- 20) järgib basseini kasutamise ohutusreegleid;
- 21) sooritab rütmiliikumisi kaaslasega samal ajal;
- 22) liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele;
- 23) väljendab liikumise kaudu emotsioone;
- 24) kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid);
- 25) tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul;
- 26) mängib lihtsamaid maastikumänge.

Seitsmeaastase lapse eeldatavad tulemused valdkonnas muusika:

- 1) laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule;
- 2) esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi;
- 3) väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu) nt kasutab külge- ja eesgaloppi ning hüpaksummu;
- 4) sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga;
- 5) kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara;
- 6) näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulud palade suhtes (nt jutustab, mida muusikas kuulis);
- 7) eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul);
- 8) oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele;
- 9) mängib pilliansamblis;
- 10) mängib järgmisi pille: kõlapulgad, metall-sgoogo, cabasa, cazizi, plaatpillid (ksülofon, metallofon, kellamäng).

Seitsmenda eluaasta lõpuks omandatud tunnetus- ja õpioskused:

- 1) organiseerib ja plaanib oma igapäevategevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärged, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused;
- 2) suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis;
- 3) toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega;
- 4) keskendub korrigeerimisele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestvamaks tahtepingutuseks;
- 5) seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärged ning valib tegutsemisstrateegiad;
- 6) katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonis;
- 7) osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid;
- 8) liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest ning suudab täiskasvanu abiga teadvustada olulist;
- 9) loob uusi seoseid eeskju, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu;

- 10) kasutab nii kaemuslik-kujundlikku kui ka verbaalset mõtlemist;
- 11) kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi;
- 12) huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu;
- 13) teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid ühe-kahe silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid;
- 14) orienteerub oma teadmistes, märkab detaile ja seoseid, kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii uudses kui ka sarnases olukorras, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga;
- 15) oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid, tajub oma mälu mahtu ja kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali.

Seitsmenda eluaasta lõpuks omandatud sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- 1) mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi;
- 2) vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest;
- 3) suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab ka teisi arvestada ning suhtub teiste laste tegevusse sallivamalt;
- 4) suudab tegutseda iseseisvalt ning sõltub vähem oma vanematest;
- 5) algatab mängu ja tegevusi;
- 6) püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes: otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete;
- 7) hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda vajaduse korral ka ise;
- 8) loob sõprussuhteid;
- 9) järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi;
- 10) talub muutusi ja vanematest eemalolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda endasse;
- 11) arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

4.1 Tegevuskava koostamine

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

Kavandatavate tegevuste plaani aluseks on riiklikus raamõppekavas toodud tegevuste kordade arv nädalas. Tuuakse ära ka käesoleva õppeaasta eesmärgid. Eesmärgid tulenevad lasteaia üldeesmärkidest ning rühma eripärast.

Hargla Kooli lasteaias on üks liitühm. Liitühmas õpet ja kasvatust kavandades seatakse eri vanuserühmade laste tegevusele eakohased eesmärgid, et kõik lapsed saaksid igakülgset arened. Liitühma tööplaanis kajastub kolm vanuserühma (kahe–kolme aastased, nelja–viie aastased ja kuue–seitsme aastased). Mõningates tegevustes kajastub kaks vanuserühma (kahe kuni nelja aastased ja viie kuni seitsme aastased).

Tegevuskavas tuuakse ära nädala eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused. Kavandamine on paindlik ja võimaldab teha vajadusel muudatusi. Õppe- ja kasvatustegevused seostatakse eelkõige kodukoha, inimeste, looduse ja kohalike asutustega. Tihedat koostööd tehakse kohaliku raamatukoguga. Iga nädala kohta teeb lasteaiaõpetaja kokkuvõtte. Kokkuvõtte sisaldab teavet, mida lapsed teadsid teema kohta varem, mida tahtsid teada saada, mida uut said teada nädala jooksul. Kokkuvõtte koostatakse lastega vestluse tulemusena.

4.2 Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimise viisid

Kogu rühm tegeleb üht liiki tegevusega. Seda vormi kasutatakse:

- 1) häälestamiseks;
- 2) teema sissejuhatuseks;
- 3) reeglite ja üldiste juhendite andmiseks;
- 4) õppekäikudeks;
- 5) keele ja kõne valdkonna tegevusteks (vaatlemine, uurimine, lavastusmäng jm).

Arvestada tuleb teema sobivust ja eakohast käsitlust.

Kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid ülesande raskusaste on vanuseti erinev. Seda vormi kasutatakse kunstitegevustes ja rühmatöös.

Tegevus on üheaegne, kuid nooremal ja vanemal alarühmal on see erinev. Vanemad lapsed joonistavad, kleeбивad või meisterdavad, nooremad kuulavad jutustust, õpivad luuletust, mängivad õppemängu. Vanemad lapsed kasutavad sellistel puhkudel varem saadud teadmisi ja oskusi iseseisvaks tööks.

Tegevus toimub ainult ühe alarühmaga (näiteks lugemise, kirjutamise, võrdlemise ja arvutamise ajal). Teise alarühmaga tegeleb lasteaiaõpetaja abi võimalusel eraldi ruumis.

Liitühma õpet korraldades teevad lasteaiaõpetaja ja lasteaiaõpetaja abi väga tihedat koostööd, ülesanded on läbi arutatud ja omavahel jagatud.

4.3 Päevakava koostamise põhimõtted

- 1) päevakava koostatakse riikliku õppekava alusel, arvestades lasteasutuse lahtioleku aega ning vanuserühmi;
- 2) võimaluse korral arvestatakse laste individuaalseid vajadusi;
- 3) lastele peab olema tagatud vähemalt üks tund puhkeaega;
- 4) lapsed peavad viibima iga päev sõltuvalt ilmastikust üks-kaks korda õues;
- 5) laste lasteasutusse toomine ja sealt koju viimine ei tohi segada une- ega söögiaega ega plaanitud õppe- ja kasvatustegevusi;
- 6) päevakava koostades tuleks silmas pidada laste arenguvajadusi (nt kolmeaastase päevakava võimaldab rohkem mänguaega, aga viie kuni seitsme aastaste päevakavas on suurem kaal õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevustel).

4.4 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus

Lasteaia õppeaasta kestab 1. septembrist 31. augustini. Hargla Kooli lasteaia planeeritud õppetegevus kestab 15. septembrist kuni 15. maini. Muul ajal toimub planeeritud kasvatuslik ja mänguline tegevus. Suvisel ajal (juuni, juuli, august) toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning suur rõhk on õuesmängudel.

5. Muukeelne laps lasteaias

Lasteaiaõpetaja toetab lapse keelelist arengut, et laps mõistaks kõike rühmas toimuvat ja osaleks selles. Rühma töötajaskond teeb kõik selleks, et last aktiveerida keelelisel suhtlemisel. Lapsele võimaldatakse oma keele ja kultuuri tutvustamist.

Keeleõpetuse eesmärgid on:

- 1) laps tunneb huvi eesti keele vastu;
- 2) laps soovib ennast väljendada eesti keeles;
- 3) laps kasutab eakaaslastega suheldes ära õpitud elementaarset sõnavara;
- 4) laps mõistab argiteemalist eestikeelset kõnet;
- 5) teab Eesti Vabariigi sümbolikat ja rahvuslikke tavasid.

Keeleõpetuse põhimõtted on:

- 1) mängulisus;
- 2) lihtsamalt keerulisemale;
- 3) kordamine;
- 4) teist keelt õpetades toetatakse sellele, mida laps on juba emakeeles omandanud.

Vastavalt vajadusele pakub lasteaed lapsele individuaalset keeleõpet toetamaks eesti keele kiiremat omandamist.

Laste omavahelist suhtlemist suunatakse teadlikult nii, et muukeelsel lapsel tekiks rühmakaaslastega mängides vajadus eesti keeles suhelda. Oluline on kaasata lapsevanemaid ning süvendada ka nende huvi eesti keele õppimise vastu.

5.1 Eeldatavad õpitulemused valdkonnas – eesti keel kui teine keel:

Kolme-nelja aastane:

- 1) tunneb huvi eesti keele vastu;
- 2) kuulab ja tajub eesti keele kõla;
- 3) kordab järele lihtsamaid sõnu;
- 4) tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu.

Nelja-viie aastane:

- 1) reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele;
- 2) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist;
- 3) mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi;
- 4) tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid;
- 5) teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid;
- 6) tunneb aktiivset huvi asjade eestikeelsete nimetuste vastu;
- 7) kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuse ja omaduste nimetamiseks;
- 8) oskab vastata lihtsamatele küsimustele;
- 9) hääldab järele kuuldu sõnu;
- 10) tunneb ära Eesti lipu ja oskab seda kirjeldada;
- 11) oskab nimetada, mis riigis ta elab;
- 12) tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu

Viie-kuue aastane:

- 1) reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele;
- 2) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära;
- 3) mõistab õpitud küsimusi;
- 4) tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid;
- 5) kasutab õpitud viisakusväljendeid;
- 6) kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks;
- 7) oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid;
- 8) kasutab endast rääkides sõna *mina*;
- 9) vastab küsimustele õpitu piires;
- 10) teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust;
- 11) tunneb huvi lugemise ja kirjutamise vastu – tunneb kirjapildis ära oma nime;
- 12) tunneb Eesti rahvussümbolikest ära Eesti lipu, rahvuslille ja rahvuslinnu ning oskab neid nimetada;
- 13) oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi;
- 14) oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu;
- 15) teab mõnda eestikeelset liisusalmi.

Kuue-seitsme aastane:

- 1) reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele;
- 2) kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga;
- 3) mõistab etteloetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu;
- 4) mõistab esitatud küsimusi;
- 5) tunneb ära õpitud/omandatud sõnad ja väljendid ning mõistab neid;
- 6) kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides;
- 7) kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab algatada ja lõpetada vestlust;
- 8) vastab küsimustele ning oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi;
- 9) moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid;
- 10) räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb õpitud teemadel;
- 11) teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu;
- 12) tunneb eesti keele häälikuid ja tähti;
- 13) hääldab korrektselt lihtsamaid häälikuid;
- 14) tunneb kirjapildis ära mõned eestikeelsed sõnad;

15) oskab kirjutada oma nime trükitähtedega.

6. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus

6.1 Põhimõtted

Lasteasutuse õppekavas sätestatakse järgmist;

- 1) kuidas laste arengut analüüsitakse ja hinnatakse;
- 2) kuidas vahetatakse lapsevanemaga infot lapse arengu kohta;
- 3) mis meetoditega analüüsitakse lapse arengut;
- 4) kuidas lapse arengut dokumenteeritakse;
- 5) kuidas analüüsitakse laste koolivalmidust;
- 6) kuidas tutvustatakse lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust;
- 7) kuidas antakse lapse arengust tagasisidet lapsevanemale;
- 8) kuidas toimuvad arenguestlused lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga;
- 9) kuidas kasutatakse lapse arengutulemusi õppe- ja kasvatustegevusi kavandades.

6.2 Korraldus

6.2.1 Lapse arengu jälgimise eesmärgid

Selleks, et lasteaiaõpetaja tegevus haakuks ja arendav oleks, peab teadma, millised oskused ja teadmised on lastel juba olemas ja millised on hetkel kujunemas.

Põhieesmärgiks on jõuda tervikliku arusaamiseni laste oskuste ja võimete tugevatest ja parendamist vajavatest külgedest selleks, et luua iga lapse jaoks kõige sobivamad arengutingimused.

Hindamise käigus kogutakse sellist infot, mille alusel saab õpetaja otsustada, kuidas just selle konkreetse lapse arengut toetada. Seega hindamine peab lähtuma lapsest ja olema väga selgelt seotud õppe- ja kasvatustegevusega. Ühtlasi on laste arengut hinnates võimalik saada tagasisidet seni läbiviidud õppe- ja kasvatustegevuse sobivusele. Laste edusammud peegeldavad ka seda, et õpetaja on valinud õiged meetodid laste arengu toetamisel ja ta on neid meetodeid ka tulemuslikult rakendanud. Kui osade laste puhul jäävad seatud eesmärgid saavutamata, siis on see aines mõtlemiseks, mida teha teisiti ja millistest teadmistest või oskustest jääb puudu ning sellest lähtuvalt teha muudatusi või täiendusi tegevuskavasse või otsida võimalusi enesetäienduseks.

Hindamise käigus kogutud info põhjal viiakse lasteaiaõpetaja poolt läbi arenguestlused ning nõustatakse vanemaid, kuidas viimased omalt poolt saavad lapse arengut soodustada.

6.2.2. Korraldus

Hargla Kooli lasteaias jälgitakse lapse arengut, hinnatakse seda ja analüüsitakse. Kui arengu toetamises, jälgimises ja analüüsimisel osalevad kõik lapsega tegelevad lasteaiatöötajad, siis lapse individuaalse **vaatluskaardi** täidab lasteaiaõpetaja. Vaatluskaartide täitmise aluseks on juhis „Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelses lasteasutuses”.

Vaatluskaartide näol on tegemist lapse individuaalsuse kaardiga, mille täitmisel on kolm tasandit:

Esimene tasand hõlmab kõiki lapsi.

Teine tasand hõlmab arenguliste ja hariduslike erivajadustega (sh andekaid) lapsi.

Kolmas tasand hõlmab lapsi sõltuvalt haridusasutustevälistest uuringute tulemustest.

Vaatluskaartide avamiseks on vajalik lapsevanema nõusolek, mis on allkirjaga kinnitatud.

Hargla Kooli lasteaias täidetakse lisaks veel arengutabelit.

Tabel sisaldab lapse nime, sünniaega, lasteaeda saabumise ja lasteaiast lahkumise aega, kodust keelt. Erinevalt lapse individuaalsuse kaardist, kus lapse arengut kirjeldatakse, on arengutabelites ära toodud erinevas vanuses laste eeldatavad oskused. Üks tabel on mõeldud lapsele teisest eluaastast kuni seitsmenda eluaastani. Täitmiseks kasutatakse märke („+“ märk tähendab, et

oskus on kinnistunud; „-“ märk, et ei ole kinnistunud). Tabeleid täidetakse kaks korda õppeaasta jooksul, poolaasta lõpul (detsembris) ja õppeaasta lõpul (mais).

Tegevustest analüüsitakse:

- 1) eneseteenindamist;
- 2) sotsiaalseid oskusi;
- 3) mängu;
- 4) peenmootorikat, silma ja käe koostööd;
- 5) kunstilisi oskusi;
- 6) kõnet;
- 7) loogikat, matemaatikat;
- 8) füüsilisi oskusi.

Lapse hindamise käigus kogutud info on konfidentsiaalne. Vajadusel edastatakse koolivalmiduskaart lapsevanema nõusolekul nõustamiskomisjonile, õppenõustamiskeskusele või kliiniku spetsialistile

7. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus

Sügisperioodil (september-oktoober) selgitatakse välja arenguliste erivajadustega lapsed (sh andekad lapsed), jälgides kõiki arengulisi valdkondi:

- 1)ommunikatiivsed oskused – suuline kõne, kõne mõistmine, hääliku ja foneemitaju, ettelõetud teksti mõistmine;
- 2)ognitiivsed oskused – enesehäälestamine, tähelepanu koondamine, tajumine, informatsiooni vastuvõtmine, meeldejätmise, õpitu kasutamine, lõplik omandamine
- 3)aatlus- ja kuulamisoskus, silma ja käe koostöö, teabe mõtestamine;otsiaalsed oskused – käitumine ning suhtlemine eakaaslastega ja täiskasvanutega;
 - 1) mootorika – üld- ja peenmootorika;
 - 2) üldtervislik seisund.

Erivajadusega lapse arengu toetamiseks **Hargla Kooli lasteaias:**

- 1) vajadusel ja võimalusel pakutakse koostöös lapsevanemaga logopeedi abi;
- 2) nõustatakse lapsevanemaid lapse erivajaduste ja koolikohustuse täitmise edasilükkamise küsimustes;
- 3) erivajadustega last toetatakse koostöös lasteaia pedagoogide, võimalusel logopeedi jt spetsialistidega ning lapsevanematega;
- 4) erivajadustega laste arengu toetamiseks on loodud/loomisel arengutuba, kus lapsel on võimalus mängida erinevaid õppemänge, kasutada liiva-, vee- ja mannavanne, et arendada sõrme peenmootorikat, saada individuaalset õpet ja võimalusel logopeedi abi;
- 5) lapsega, kellel on nõustamiskomisjoni otsusega koolikohustuse täitmine edasi lükatud, tehakse vajadusel individuaalset tööd;
- 6) vajadusel tehakse muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

8. Koostöö lapsevanematega

Peredega suhtlemine on üks lasteaia töötajate olulisemaid ülesandeid. Lapsevanematel on õigus kindel olla, et igasugune isiklik info, mida nad avaldavad, on konfidentsiaalne.

Lasteasutuse õppe- ja kasvatuskorraldusi ning rühma reegleid ja lasteaia kodukorda tutvustatakse lastevanemate koosolekul. Kodukord on Hargla Kooli kodulehelt kättesaadav.

Lastevanemate ootused ja tagasid saadakse:

- 1) igapäevaste vestlustega lapse lasteaeda tuleku ja lahkumise ajal;
- 2) koostatakse ja saadetakse kodudesse küsitluslehti (rahuloluküsitlus);

- 3) koostatakse ja saadetakse vanematele kirjalikud teated;
- 4) avaldatakse infot rühma teadetetahvilil;
- 5) viiakse läbi arenguvestluseid;
- 6) lastevanemate osalemisel lasteaia üritustel;
- 7) infovoldiku kaudu.

Lastevanemate seast on valitud üks liige kooli hoolekogusse. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile.

Arenguvestlusi viiakse Hargla Kooli lasteaia läbi üks kord õppeaasta jooksul, vajadusel rohkem. Ettepaneku võib teha nii lapsevanem kui ka lasteaiaõpetaja.

Arenguvestluste eesmärgiks on:

- 1) ühtlustada lapsevanema ja lasteaiaõpetaja hinnangut lapse senisele arengule;
- 2) vestelda lapsevanema ja õpetaja ootustest;
- 3) vahetada arvamusi, mis viiks üksteise paremale mõistmisele;
- 4) suurendada lapse õpihuvi, motivatsiooni ja entusiasmi;
- 5) suurendada lapsevanema huvi lasteaiategevuste ja oma lapse arengu vastu;
- 6) tuua välja lapse tegutsemisvõimaluste ja käitumise erinevused kodus ja lasteasutuses;
- 7) otsida koostöö võimalusi lasteaia ja kodu vahel;
- 8) luua võimalus lapsevanemale saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes;
- 9) nõustada lapsevanemaid ja jagada teavet lapse edaspidiseks arendamiseks ja õpetamiseks;
- 10) saada tagasisidet lasteaia tööle.

Vestluses osalevad lasteaiaõpetaja, vähemalt üks lapsevanem ja võimalusel ka laps. Arenguvestlused toimuvad reeglina lasteasutuses privaatselt, erandina ka lapse kodus.

Lasteaiaõpetaja saadab eelnevalt (vähemalt kaks nädalat varem) lapsevanemale kutse ja küsimustiku, et ka lapsevanem saaks teha ettevalmistusi. Kutse sisaldab lasteaiaõpetaja palvet lapsevanemale, mida viimane soovib arutada seoses lapse arenguga.

Arenguvestlus on usalduslik lasteaiaõpetaja, lapse ning lapsevanema vaheline arutelu lapse senisest arengust ja lapse edaspidiseks arenguks soodsate tingimuste loomisest.

Vestluse sissejuhatav osa on positiivne, kasutatakse nii lapsega kui lapsevanemaga vestledes eesnime, ollakse tähelepanelikud vanema valmisoleku suhtes alustada vestlust. Lapsevanemale antav tagasiside on heatahtlik, siiras. Arenguvestlusest peab jääma positiivne kogemus. Probleemide esitamine on konkreetne, kiire ning toetub faktidele, mitte hinnangule. Lapsevanemalt küsitakse alati temapoolseid sobivaid lahendusi ja pakutakse võimalusi.

Arenguvestlus lõpeb kirjaliku protokolliga, milles tuuakse ära osalejate nimed, toimumise aeg ja koht. Fikseeritakse, mida teeb laps hästi ja määratakse lapsele jõukohane ülesanne edaspidiseks. Ülesanne määratakse selline, mille täitmiseks laps on nõus. Protokoll allkirjastatakse osalejate poolt.

9. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Lasteasutuse õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse sisehindamise tulemustest. Õppekava muudatused kooskõlastatakse lasteaia juhtkonna ja hoolekoga.